

Література

1. Гордієнко М. І., Гузь М. М., Дебринюк Ю. М., Маурер В. М. Лісові культури / За ред. доктора с-г наук, проф. М. М. Гузя. – Львів: Камула, 2005. – 608 с.
2. Царик Л.П. Основи сталого розвитку: [практикум] / Л.П.Царик. – Тернопіль: Видавн. відділ ТНПУ, 2007. – 26 с.

Галина Сидор

Чортківський навчально-науковий

Інститут підприємництва і бізнесу

Тернопільського національного економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

На сучасному етапі доцільним є формування тотальної системи кредитування сільського господарства, яка покликана забезпечити доступність кредитних ресурсів для всіх категорій сільськогосподарських виробників. Тому домінуюче положення в кредитуванні сільського господарства повинен займати Державний земельний банк з широкими можливостями іпотечного кредитування сільськогосподарських товаровиробників і операцій із землею та нерухомістю. Основними його завданнями мають стати: представлення інтересів сільськогосподарських виробників як споживачів кредитних ресурсів; вироблення політики кредитування сільського господарства як специфічного сегменту банківського кредитування; розробка фінансового забезпечення державних програм розвитку сільського господарства спільно з галузевими органами управління з урахуванням ув'язки з можливостями фінансового сектора щодо їх реалізації; участь у різних міжнародних проектах і асоціаціях.

Для повноцінного функціонування механізму кредитування доцільним є створення розгалуженої мережі приватних земельних банків. Їх функціонування має супроводжуватися обов'язковим контролем з боку уповноважених державних регуляторів. І тільки після того, як цей механізм буде доведений до досконалості, можна буде надати можливість приватним земельним банкам працювати самостійно.

З урахуванням проведених досліджень, а також на основі узагальнення досвіду кредитування галузі сільського господарства з метою ліквідації її кредитного дефіциту потрібно виконати наступні заходи.

1. Забезпечити спеціалізацію банків при обмеженому наборі кредитних послуг для обслуговування сільськогосподарських підприємств, що дасть змогу

мінімізувати супутні ризики і адаптувати надані кредити до особливостей функціонування галузі.

2. Підвищити роль кооперативних банків (що дасть змогу зменшити трансакційні витрати і підвищити рівень повернення кредиту в порівнянні з ситуацією, коли банк кредитує кожного позичальника індивідуально).

3. Посилити роль застави (майбутній урожай, очікуваний приплід худоби та матеріальні цінності сільськогосподарського виробництва).

4. Підвищити значимість аналізу фінансових звітів і ринкової кон'юнктури при прийнятті рішення про видачу кредиту.

5. Домогтися підвищення рівня управління ризиками і страхування ризиків при кредитуванні сільськогосподарських підприємств.

6. Забезпечити пролонгацію кредитних договорів або відстрочку платежів на період стагнації – до 1 року (що дозволить сільськогосподарським товаровиробникам реалізувати продукцію за більш вигідними цінами).

7. Прийняти на державному рівні програми реструктуризації заборгованості під час фінансової кризи щодо середньострокових і довгострокових кредитів, отриманих сільськогосподарськими підприємствами.

8. Формування диверсифікованої банківської галузі з широким асортиментом банківських продуктів, які задовільнять різноманітні потреби клієнтів у переміщенні, авансуванні, капіталізації вартості, сек'юритизації, гарантії, консалтингу і новаціях. Це передбачає створення мережі галузевих (в тому числі і регіональних) сільськогосподарських інноваційних (венчурних), банків, які сприятимуть реалізації проектів на рівні ідей, фінансування і кредитування на довгостроковій основі, розвиток виробничої інфраструктури у сільській місцевості регіону, вирішуватимуть специфічні завдання сільського господарства, що, в свою чергу, не тільки забезпечить наближення інтересів сторін, але й сприятиме зростанню конкуренції на ринку банківських послуг. Одним з таких напрямків є фінансування ланцюга доданої вартості. При цьому кредитні ризики банку істотно скорочуються, якщо банк кредитує ланцюг доданої вартості сільського господарства – від постачальників матеріалів для сільськогосподарського виробництва до переробників і покупців продукції. При цьому ризики перерозподіляються на кілька учасників ланцюга. Умовою кредитування позичальників є їх інтеграція в ланцюг виробництва. Перевагами такого підходу є те, що банк бачить весь виробничий ланцюг, визначає потребу в кредиті не тільки окремих одиничних позичальників, але і здійснює технічну підтримку кожного учасника цього ланцюга – ланки, зменшуючи при цьому ризики і витрати на кредитування. При цьому м'яким заставним забезпеченням стають контрольовані потоки інформації та налагоджені бізнес-відносини. Цей підхід забезпечує довіру учасників процесу – банк контролює трансакції,

забезпечує прозорість ціноутворення, створює синергію разом з іншими учасниками ринку – страховиками та біржами. Керувати ланцюгами доданої вартості можуть як банки, так і спеціальні компанії або кооперативи.

9. Трансфер ризиків. Банки прагнуть перевести кредитні ризики на третіх осіб через сек'юритизацію портфеля або страхування, що є характерним для орендних земельних відносин. Набір інструментів для перекладення ризиків банку у сільському господарстві є досить широким. Він включає страхування, гарантійні фонди, заставні фонди, сек'юритизацію портфеля і заставні деривативи. Надійність кредитного портфеля визначається кількістю інструментів, які банк здатний застосувати при управлінні своїм портфелем кредитів в сільському господарстві. Страхування погодних ризиків і хеджування ціни на товарних біржах заставних деривативів дозволяють отримати необхідний результат в кредитуванні. Застосовуючи ці інструменти спільно з фермером, банк переводить кредитний ризик в «перформанс-ризик» сільськогосподарських товаровиробників. Фермеру при цьому необхідно лише здійснювати виробництво продукції згідно укладеного договору.

Доцільно виділити основні напрямки вдосконалення механізму кредитування сільськогосподарських товаровиробників.

1. Забезпечення доступу до кредитних ресурсів різних форм господарювання, потреба яких у позикових ресурсах задоволена лише на 15-20%, за допомогою спрощення та скорочення процедур оформлення та отримання кредитів. Право на відшкодування частини витрат в рамках реалізації державних програм підтримки сільського господарства.

2. Розширення продуктового ряду, вдосконалення умов кредитування цієї категорії позичальників для здешевлення кредитних ресурсів і збільшення термінів кредитування поряд з можливістю компромісу в забезпеченні зобов'язань позичальників.

3. Оптимізація якості і структури кредитного портфеля за допомогою зниження кредитного ризику такими способами як страхування застави, підтримка розвитку сільськогосподарської кооперації.

4. Стимулювання агрострахування за допомогою механізму субсидування, тобто спільної оплати страхувальником і державою страхової премії (а не компенсація після внесення сільськогосподарським товаровиробником всієї її суми).

5. Залучення страховиків до вивчення потенційних позичальників на стадії розгляду банком документів, що надійшли, а не після прийняття рішення про видачу кредиту.

6. Зниження частки простроченої позикової заборгованості, основною причиною якої стало порушення технологічного циклу сільськогосподарського виробництва, вдосконалення супроводу кредитної угоди у вигляді експертної

оцінки цільового використання коштів. Професійна підготовка експертів і вдосконалення технології кредитування з урахуванням галузевої спрямованості.

7. Підвищення фінансової грамотності та обізнаності сільського населення в галузі існуючого продуктового ряду на ринку кредитування сільськогосподарських товаровиробників, а також державних програм підтримки.

Література

1. Башлай С.В. Кредитне забезпечення підприємств агросфери / С. В. Башлай // Інноваційна економіка. – 2014. – № 5 (54). – С. 282-287.

2. Глущенко С.В. Кредитний ринок: інститути та інструменти : навч. посіб. / [за ред. С. В. Глущенко] – К. : Вид. дім Києво-Могилянська академія, 2010. – 154 с.

3. Непочатенко О.О. Кредитне забезпечення поточної діяльності сільськогосподарських підприємств / О. О. Непочатенко // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 91-97.

Борис Сидорук

Тернопільська державна сільськогосподарська
дослідна станція ІКСГП НААН

ОЦІНКА ВПЛИВУ БІОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Сьогодні, коли стала очевидною низька результативність уніфікованих механізмів регулювання стану довкілля, ресурсної забезпеченості регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності, виникла об'єктивна необхідність здійснення ефективного забезпечення ресурсно-екологічної безпеки регіону, що вимагає відповідного теоретичного аналізу, осмислення її суті та змісту, оцінки сучасного стану, наукового обґрунтування шляхів її вдосконалення та механізмів реалізації.

До того ж, комплексний підхід до проблеми забезпечення ресурсно-екологічної безпеки у регіонах України потребує розгляду її дестабілізуючих факторів у тісному взаємозв'язку між соціально-економічним розвитком і змінами у навколишньому середовищі та, відповідно до цього, формування адекватної оцінки ресурсно-екологічної безпеки з урахуванням ризиків і загроз економічній безпеці регіонів України.